

Az Abák sasfészke

Gyermekies izgalom fog el minden esetben, amikor erdőterületeink mélyén rejtőző régi középkori váraink omladozó köveinek hazánk történelmével átítatott illata megcsap. Az emberi képzelet — a tudomány által feltárt konkrét információkkal támogatva — egykori tanulmányaira, olvasmányaira támaszkodva igyekszik romváraink történetét megfejteni.

Vissza-vissza kell térni egy-egy erdőrész mélyén lassan porladó kő erősségünkhöz, hogy újra és újra bejárva területüket, teljesebb képet alkothassunk sorsukról. És, hogy régi fényükben jelenhessenek meg a szemünk előtt. Mert az avar alatt megbújó, lassan elaprózódó, erdeink talajába süllyedő kövekben ott rejtőzik a középkori magyarság múltja.

Sokunk számára talán nem ismeretlen ősi történelmi család az Abák nemzetsége. Közülük is *Aba Amadé* egykori országbíró, nádor neve cseng a legdicőségesebben az Abák leszármazottai közül. A 13. század végén, a 14. század elején a Magyar Királyság egyik legnagyobb hatalmú tartományura volt. Északkelet-Magyarországon, Göncön és Vizsolyban berendezett uradalmi központjából hét vármegye felett uralkodott, az utolsó Árpád-házi királyunk mellett mindvégig híven kitartó nádor.

De igazi főúri sasfészke, mentsvára nem a Hernád-völgye mellett feküdt, hanem a zempléni hegyek erdőrengetegében kiugró andezit sziklaszirtek élén magasodott a táj fölé. Ez volt, az elhelyezkedésében ma is impozáns fekvésű, Amadé-vár.

Az erődítmény helyét kitűnően választották meg. A Gönci-patak és a Kis-patak völgye felett emelkedő Tégláskőtől

északra haladó gerincet, mélybe zökkenő, hatalmas sziklaalakzatok zárják le. 15-20 méter mély szakadék, alatta pedig 60-70 fokos meredekségű hegyoldal határolja.

A jól védhető helyen emelt vár jó rálátást biztosított a vidékre, messze északon a szabadkirályi városig, Kassáig nyúlik a látóhatár. Viszonylagos rejtettsége ellenére a Hernád-völgyének kereskedelmi és hadi főútvonala,

illetve a Hegyközbe tartó út is jól megközelíthető volt, amiket a Vártól északra fekvő Ór-hegyen felépített megfigyelőhelyről – az ún. tarisznyavárból – közvetlenül szemmel tarthattak a nádor katonái.

A Zempléni-hegységben Amadé nádor várai jól szervezett vonalas vérendszert alkottak. 10-20 km-es távolságban, délről észak felé húzódtak Boldogkő, Regéc, Amadé-vár, Abaujvár, Füzér és Szalánc erődítményei, az Abák hatalmának és javainak őreiként.

Amadé-vár 1278 körül épülhetett, első említése 1288-ból származik. A 13-14. század fordulóján, a trónharcok idején alakították át Amadé nádor független tartományi székhelyévé. Udvartartását itt rendezte be, számos országos ügyet

intézett innen keltezett oklevelével. 1304-től Károly Róbert királyunk elkötelezett híve lett, ebben az évben a várban többször vendégül látta az Anjou uralkodót. A nádor a lengyel trónharcok idején menedéket nyújtott az elűzött lengyel király Lokietek Ulászló számára is. Egy másik királyi fenség, a szintén magyar trónra aspiráló cseh Vencel király, a kassai szászok támogatásával, sikertelenül ostromolta a szikla-ormokra épült sasfészket.

Amadé 1311-ben az ellene lázadó kassai szász polgárok meggyilkolták. A tartományúr halála után Károly Róbert igyekezett az Abák hatalmát megdönteni. 1312-ben az Amadé-fiak a Rozgonyicsatában súlyos vereséget szenvedtek a király ellen, így kénytelen-kelletlen hűséget fogadtak neki. 1317-ben azonban újra fellázadtak. Amadé-várat Drugeth Vilmos sikeres ostrommal bevette, így az Amadé-fiak lengyel honba menekültek. Az erősség királyi tulajdonba került, majd lassan jelentőségét veszítette. Az 1330-as években már nem volt önálló várnagya, a 15. század első felére pedig, az egykori fényes tartományi székhely elavult kőfalait végleg magára hagyták.

A legújabb geodéziai, építészeti terepi felmérések alapján a külső, belső védelmi övezetekkel ellátott, felső és alsó várudvarral tagolt, palotaház, öreg toronnyal koronázott vár képe a korábbi puritánabb menstvár koncepcióhoz képest, egy valóban impozáns főúri sasfészke képét mutatja. Nem is lehetett ez másként, hiszen egyrészt a királyi vendégek fogadása, elszállásolása korszerű kialakítást igényelt. Másrészt Amadé nádor tartományi székhelye, a maga korában az erdőtakarójától megfosztott 600 méteres hegycsúcs tetején, jelentős méreteivel már messziről hirdette ki a korlátlan úr e vidéken.

Nagy László

Kép: **Bodó Mónika, Baranyi Elek**

Rekonstrukciós rajz a várról – Forrás: Gajdos Csaba – A Gönci Amadé-vár – 2010 (kézirat)